

Vhodnost použití terénního výzkumu. Jak připravit terénní výzkum.

Etnografie

- „... zahrnuje účast etnografa, at' již otevřenou, nebo skrytou, na každodenním životě lidí po značné časové období, při níž pozoruje, co se děje, poslouchá o čem se mluví, pokládá otázky – etnograf tedy shromažďuje jakákoliv dostupná data, aby s jejich pomocí osvětlil témata, na která je zaměřen daný výzkum.“

(Hammersley – Atkinson 1993:1)

Kvalitativní data

- „Síla kvalitativních dat spočívá v tom, že jsou přirozeně uspořádaná a popisují každodenní život. Vyznačují se lokální zakotveností, přičemž kontext dění není od nich odstřihován. Mají být bohatá a holistická a popisovat podrobnosti případu za delší časový interval, přitom se snažíme jít za Co a Kolik a blížit se k Proč a Jak.“

(Hendl 1999:74)

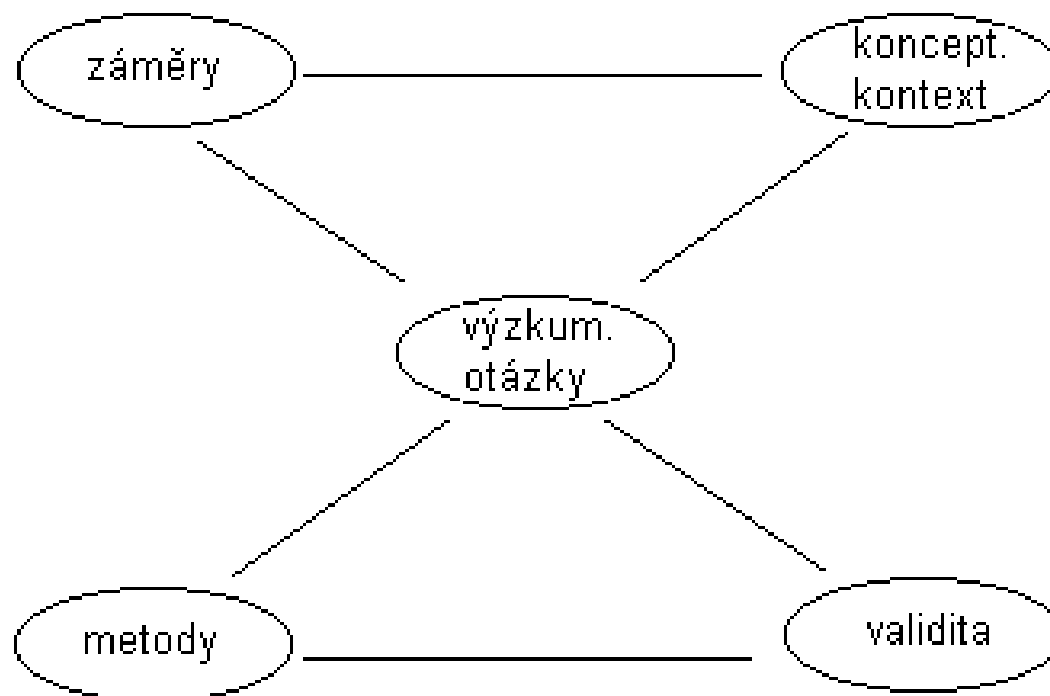
Etnografický plán versus realita

- Etnografický výzkum se nedá bez dalších pozměňování předem naplánovat, ale to neznamená, že se na něj nelze připravit.
- Návrh výzkumu by měl být reflexivní proces, který se promítá do všech stádií výzkumného projektu.

(Hammersley – Atkinson 1993:23-24)

Interaktivní model návrhu výzkumu

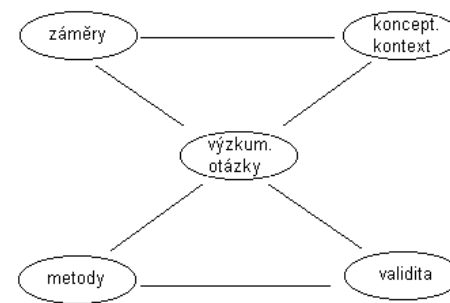

Maxwell 1996:5

Záměry/ Předběžné výzkumné nápady

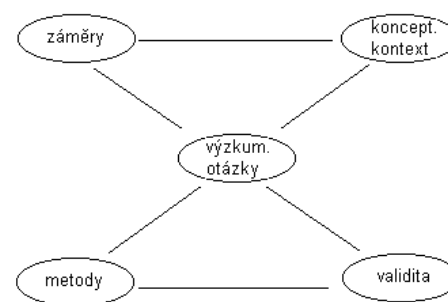
- Na základě teoretických znalostí
- Na základě nedostatku teoretických poznatků
- Překvapivá skutečnost, nebo soubor skutečností
- Samotné sociální události
- Náhodná osobní zkušenost
- Srovnání výzkumného tématu s osobní zkušeností
- Systematičtější osobní zkušenost
- Zkušenost nesouladu, konfliktu

Hammersley – Atkinson 1993:24-29

Konceptuální kontext

- Zběhlost v teoretických poznatcích týkajících se tématu výzkumu nutně neznamená zátěž předem hotových představ, měla by přinášet tvůrčí představivost, co je všechno možné zkoumat a jaké otázky si klást.
- Moment provokace k výzkumu neleží v zážitcích jako takových, zážitky se stávají zajímavými, či významnými až v kombinaci s teoriemi.

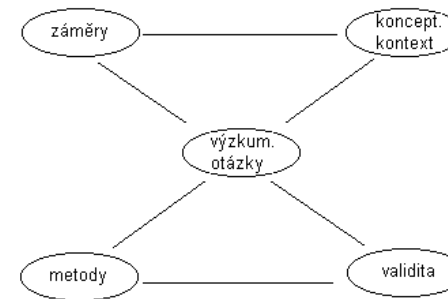

(Hammersley – Atkinson 1993:24,29)

Výzkumné otázky I. / Od nápadů k výzkumným problémům

- Nápady mohou být (zcela) pozměněny v průběhu další analytické práce na průběhu výzkumu.
- Od výzkumného problému může být upuštěno, pokud se prvotní předpoklady ukáží jako mylné, nebo pokud se vyjeví, že problém nelze zkoumat.

(Hammersley – Atkinson 1993:30)

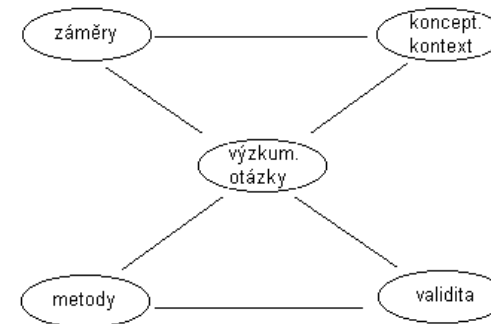
Výzkumné otázky II. / Tématické a obecné výzkumné problémy

- „... substanciální teorie se vyvíjí z výzkumu jevu v jednom konkrétním situačním kontextu. Formální teorie na druhé straně vycházejí ze zkoumání jevu v mnoha různých typech situací.“

(Strauss-Corbinová 1999:129)

- V etnografickém výzkumu spolu tyto dvě roviny živě komunikují.

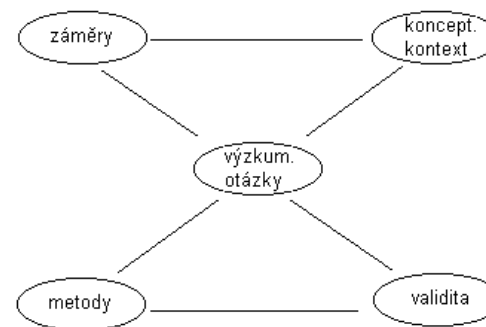
(Hammersley – Atkinson 1993:31)

Metody

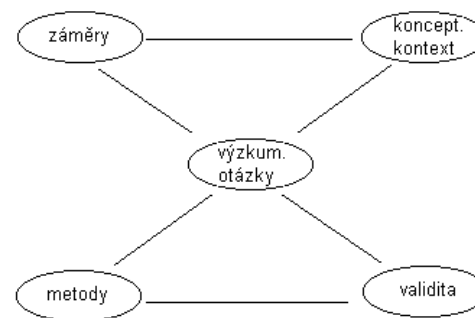
- Kvalitativní data se získávají kvalitativním pozorováním, nebo kvalitativním dotazováním. (Hendl 1999)
- Zvolená metoda (a výzkumné otázky) musí být také zváženy z hlediska technické a finanční dostupnosti zkoumání plánovaného tématu v plánované lokalitě/komunitě.

(Hammersley – Atkinson 1993:1)

Validita I.

- Validita = platnost (kvalita metod a výsledků sociálně vědného výzkumu)
- Validita spočívá v získání podkladů pro rozlišení důvěryhodných a nedůvěryhodných zjištění, nejedná se o hledání objektivní pravdy. (Maxwell 1996:87)
- Klíčovým hlediskem validity je zřetel na její ohrožení.

Reliabilita

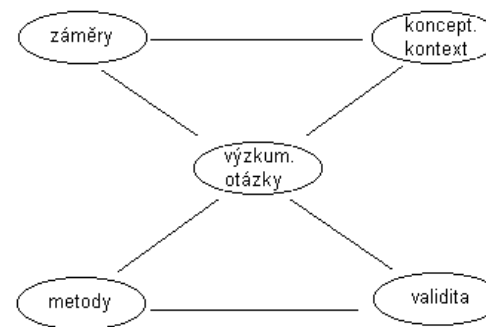
- Reliabilita = spolehlivost (přesnost měřících nástrojů a absence chyb při opakovaném měření).
- Týká se pouze měřících nástrojů (technik výzkumu), nikoliv teoretického ukotvení a kvality interpretace zjištění.

Validita II.

- Validita popisu je ohrožována nepřesnostmi a neúplnostmi dat, validita interpretace je ohrožována užíváním vlastního významového rámce, namísto rámce studovaných lidí a jejich popisu jednání, validita teorie je ohrožena nevnímáním odlišných dat a nepokoušením se o alternativní vysvětlení studovaného fenoménu.

(Maxwell 1996:89-90)

Studované prostředí

- Prostředí nejsou přirozeně se vyjevující fenomény, ale jsou vytvářeny skrze kulturní definice a sociální strategie.
- Je nutný kompromis mezi hloubkou prozkoumání prostředí a množstvím zkoumaných prostředí.

(Hammersley – Atkinson 1993:40-41)

Studované prostředí a případy

- Prostředí je pojmenovaný kontext, ve kterém se vyskytuje fenomén, který bychom mohli studovat z rozmanitých úhlů pohledů. Případ je pak označení pro ty dané fenomény viděné z určitého úhlu. ... Pro prozkoumání případu bývá nutné překročit hranice nastavení, abychom prozkoumali případ ze všech důležitých hledisek.

(Hammersley – Atkinson 1993:41)

Hledání případu pro výzkum

- Jednotka vzorku není konkrétní osoba, je to soubor systematicky vybraných vlastností, které se logicky váží k zadání výzkumu.

Hledání případu pro výzkum

- Na základě statistických údajů
  - Kritérium pestrosti
  - Kritérium vyváženosti
  - Ohled na zkoumané skutečnosti
  - Ohled na povahu případu
- Vycházející z (budované) teorie
  - Minimalizace rozdílů mezi jednotkami pozorování, aby bylo možné vymezit základní parametry studované kategorie
  - Následná maximalizace rozdílů mezi jednotkami pozorování, aby bylo možno prověřit úplnost vznikající teoretické konstrukce/kategorie.

Vytváření vzorku z pozorovaného případu

■ Jak vzorek pořizovat

- V rámci všech relevantních vlastností
- Co nejvíce systematicky a explicitně

■ Důvody pořizování vzorků

- Limity výzkumu (finanční, časové, personální)
- Limity dostupnosti zkoumaného prostředí (fyzická dostupnost, limit narušování každodenního žití)

Základní dimenze pořizování vzorku I.

■ Čas

- V čase se odehrávají v rámci téhož prostředí různé aktivity
- Běh času, načasování aktivit a „denní rozvrh“ mohou být samy o sobě výzkumným tématem.

Základní dimenze pořizování vzorku II.

■ Lidé

- Kategorie lidí optikou členů zkoumaného prostředí
- Kategorie lidí optikou vnějšího pozorovatele

Základní dimenze pořizování vzorku III.

■ Kontext

- V rámci stejného prostoru se podle situace mohou lidé chovat podle různých pravidel
- Goffmanovský přední a zadní region
(Goffmann 1999)
- Kontexty neznamenaají různá místa, ani nutně pevně stanovené časy!

